

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З 1955 ГОДА

NO. 18 (3474)

ЧАЦВЕР, 19 МАЯ, 2016

ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: WWW.GOLAS.BY

**Томск
прымае вялікі
фестываль**
Стар. 2

**Скарбы
Уладзіміра
Цвіркі**
Мастак, вандроўнік,
рэстаўратар
Стар. 3

Погляд на пушчу праз аб'ектыў
Вучоны-біёлаг Мікалай Чэркас быў непасрэдным удзельнікам здымак фільма пра Белавежскую пушчу, які выпускаў на экраны Еўропы папулярны тэлеканал Animal Planet
Стар. 4

ПАДЗЕЯ

Словы, справы і ўражанні

На XX Міжнароднай выставе “СМІ ў Беларусі” на асобным стэндзе былі цікава прадстаўлены выданні беларусаў замежжа і шэрагу нацыянальна-культурных супольнасцяў краіны

Кацярына Мядзведская

Аглядальнік расійскай газеты “Тюменская область сегодня” Маргарыта Шапаненка на Міжнароднай выставе “СМІ ў Беларусі” пабывала ў другі раз. Вельмі цікавымі ёй падаюцца беларускія друкаваныя выданні, асабліва падабаецца дызайн некаторых газет: “СБ. Беларусь сегодня”, “Рэспубліка”, “Народная газета”, англамоўная “The Minsk Times”. Гаворыць: яны з густам ілюстравання, да таго ж інфармацыйна змястоўныя. Па экзэмпляры кожнай з іх Маргарыта павезла з сабой: паказаць калегам у Цюмені. Сама яна піша на тэмы беларуска-расійскага супрацоўніцтва. Як вядома, Цюменьскі рэгіён — ці не самы багаты па колькасці паспяховых праектаў з Беларуссцю. Мінскія аўтобусы на вуліцах абласнога цэнтра, магільёўскія ліфты ў дамах, гандлёвыя дамы “Мілавіца” і “Белшына”, беларускія прадукты харчавання і трыкатаж, мэбля і бытавая тэхніка ў магазінах... І да ўсяго гэтага маюць дачыненне і мясцовыя беларусы. Чаго толькі вартыя ініцыятывы Ганаровага генеральнага консула Беларусі ў Цюмені Уладзіміра Шуглі! Пры яго непасрэдным удзеле ў Заходняй Сібіры створаны шматлікія сумесныя расійска-беларускія прадпрыемствы: ліфтавы завод “СканСо-

КАЦЯРЫНА МЯДЗВЕДСКАЯ

На выставе “СМІ ў Беларусі” сустрэліся **Максім Дубянок, Барыс Піскуноў, Людміла Сінкова**

руым”, сэрвісны цэнтр для аўтобусаў “МАЗ”, іншыя. А самым грандыёзным праектам стаў выставачна-дылерскі цэнтр “Пышмінская даліна” ў пасёлку Вінзілі пад Цюменню, дзе прадстаўлена сельгастэхніка з Беларусі. Шмат гадоў Маргарыта Шапаненка сябрае з цю-

меньскай арганізацыяй “Союз — інтэграцыя братских народов”. Хоць сама па нараджэнні расіянка, заўсёды рада магчымасці пабываць у Беларусі. Асабліва хораша, па яе словах, тут увесну. Прызнаецца: дома яшчэ холадна (усяго плюс чатыры), а тут прыемна

пагрэцца ў амаль што летніх сонечных промнях. Дый увогуле, заўважае, у Мінску вельмі чыста і ўтульна. А яшчэ спадзяецца яна, што ўдасца гэтым разам пабываць на пастанойцы “Лебядзінага возера” ў Вялікім тэатры.

→ **Стар. 2**

ПОВЯЗЬ ЧАСОЎ

Карані — з Навагрудчыны

Продкі сусветна вядомага ірландскага піяніста доўгі час жылі на беларускіх землях

Напрыканцы мінулага года ў Беларускай дзяржфілармоніі прайшоў канцэрт “Музыка ночы” ірландскага піяніста Майкла О’Рурка. Асаблівую вядомасць у свеце ён атрымаў за выкананне твораў ірландскага кампазітара-рамантыка Джона Філда. Дыскі з запісамі фартэп’янных канцэртаў, санат і поўнага збору нацюрнаў Джона Філда ў выкананні Майкла О’Рурка былі адзначаны ўзнагародамі ў Вялікабрытаніі, Францыі. Піяніст выконвае таксама музыку Бетховена, Шумана, Равэля, Шапэна, Дэбюсі ды іншых славных кампазітараў.

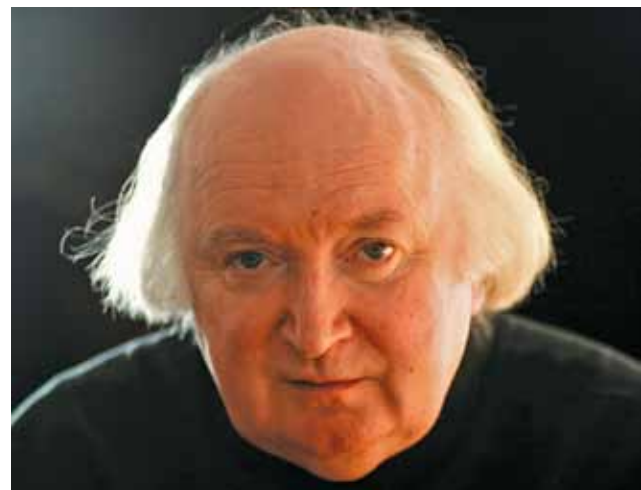
Госць Беларусі нарадзіўся і вырас у Дубліне, там атрымаў музадукацыю, далей працягваў вучобу ў Антверпене (Бельгія) і Парыжы пад кіраўніцтвам Марсэля Чампі, вучня Клода Дэбюсі. А 12 снежня 1976 года Майкл даў для шырокай аўдыторыі свой першы сольны канцэрт у Парыжы, складзены з твораў Фрэдэрыка Шапэна. Майкл О’Рурк сёння лічыцца адным з лепшых інтэрпрэтатараў яго музыкі, неаднаразова выступаў у Варшаве і на радзіме кампазітара ў Жэлязавой Волі. У 1994-м “за выбітнае выкананне твораў Ф. Шапэна” ўшанаваны медалём Фрэдэрыка Шапэна. Тэлезапісы выканання нацюрнаў Шапэна Майклам О’Руркам былі паказаны ў ЗША,

Еўропе і Аўстраліі.

Піяніст вядзе інтэнсіўную канцэртную дзейнасць. У якасці саліста выступаў з аркестрамі філармоній Санкт-Пецярбурга, Літвы, Славакіі, сімфанічнымі аркестрамі Масквы, Стамбула, Ніцы, Дубліна... Прымаў удзел у многіх фестывалях, выступаў у вядомых залах: Цэнтры Кенэдзі ў Вашынгтоне, зале Каралевы Лізаветы ў Лондане, зале Плэй-эль у Парыжы, Канцэртгэбаў у Амстэрдаме, Нацыянальнай канцэртнай зале ў Дубліне, у Вялікай зале Маскоўскай кансерваторыі, у Пецярбургскай філармоніі. Піяніст яшчэ і чытае лекцыі, дае майстар-класы ў вядучых навучальных установах свету, ён — Ганаровы запрошаны пра-

фесар Дзяржкансерваторыі ў Новасібірску.

І ўжо не ўпершыню Майкл О’Рурк выступае ў Беларусі. Што звязвае музыканта з нашай краінай? Гісторыя і дабрачыннасць. Памятаю яго першы прыезд у Беларусь у 2010 годзе — па запрашэнні Таварыства “Беларусь—Ірландыя” Беларускага таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі. Ён удзельнічаў у дабрачынным канцэрце 26 красавіка, які быў прысвечаны чарговым угодкам Чарнобыльскай катастрофы. А 27 красавіка я суправаджала Майкла О’Рурка і амбасадара Ірландыі ў Літве і Беларусі Донала Дэнхама ў Навагрудскі раён — у тыя мясціны, якія звязаны

Піяніст Майкл О’Рурк

з гісторыяй ірландскіх графаў О’Руркаў на тэрыторыі Беларусі.

Што вядома з мінулага? Што граф Карнэлій О’Рурк наняўся ў 1760-м на службу да расійскай імператрыцы Лізаветы Пятроўны і зрабіў неблагуую кар’еру ў рускай арміі. У адстаўку пайшоў у чыне генерал-маёра. Яго сын,

граф Іосіф (Джозэф) О’Рурк, нарадзіўся ў Расіі (1763—1849), быў таленавітым кавалерыйскім камандзірам. Удзельнічаў у бітве пры Аўстэрліцы (1805), кіраваў кавалерыйяй у часе Руска-турэцкай вайны і авангардам Заходняй арміі ў вайне 1812 года.

→ **Стар. 4**

ПАДЗЕЯ

Словы, справы і ўражанні

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Не хавае цёплых пачуццяў ад сустрэчы з сябрамі-беларусамі з розных краін ды роднаю зямлёю актывіст Беларускай абшчыны Львоўскай вобласці Юры Газіеў. Расказваў ён, што сёння ў сувязі з ваеннымі дзеяннямі ва Украіне цяжка выпускаць друкаваныя выданні, таму газета суполкі “Весткі з Беларусі” распаўсюджваецца часцей у электронным выглядзе. Падзяліўся Юры Міхайлавіч і бліжэйшымі планами. Акцёр Львоўскага драмтэатра Савецкай Арміі, ён марыць паставіць спектакль па п’есе Міхася Чарота “Мікітаў лапаць”. І тут дарэчы прыйдзецца досвед даўгаўпільскага таварыства беларусаў “Уздым”. Пад час выставы папярэдне дамовіліся Юры Газіеў і Людміла Сінякова пра гастролі ва Украіне латышскай трупы, якая летась якраз ажыццявіла такі ж праект. А ў асабістых планах Юрыя — адпачыць на Радзіме. “Хацелася б успомніць студэнцкія гады ды з сябрамі сплавіцца на байдарках па беларускіх рэках, — марыць ён, — атрымаць асалоду ад чысціні ды ўтульнасці, прыгажосці беларускай прыроды”.

Па традыцыі вялікай дружнай дэлегацыяй прыехалі на выставу “СМІ ў Беларусі” супляменнікі з Латвіі. Прыемна было сустрэцца з сям’ёй Піскуновыч: лідэрам беларусаў Латвіі Валянцінай Аляксандраўнай, яе мужам і намеснікам галоўрэда газеты “Прамень” Барысам Акімавічам, а таксама Алёнай Лазаравай — гэта іх дачка і старшыня Беларускага таварыства “Прамень” з Рыгі. Газету, з аднайменнай назвай, заснаваную ў 1994 годзе (выходзіць у Рызе тыражом у 1000 экзэмпляраў), прадстаўляла на выставе карэспандэнт, член рэдкалегіі Іна Олесава. З задавальненнем паказвала яна свежыя нумары, расказвала пра публікацыі, часам тлумачыла, хто на фотаздымках. У апошнім нумары (№3(0195), 2016) ёсць і паведамленне пра выставу “СМІ ў Беларусі”, пра ўдзел у ёй прадстаўнікоў СБЛ. На першай старонцы газеты бачым і напамін пра тое, што выданне

КАЦЫРЫНА МЯДЗВЕДСКАЯ

КАЦЫРЫНА МЯДЗВЕДСКАЯ

Стэнд “СМІ дыяспар” карыстаўся папулярнасцю

ўшанавана Ганаровай граматай Савета Міністраў Беларусі. А пад час сёлетняй выставы творчых поспехаў калектыву выдання пажадала Міністр інфармацыі Лілія Ананіч.

Дэбютантам на выставе стала газета даўгаўпільскіх беларусаў “Уздым”: першы нумар выйшаў у канцы 2015-га (гл.: “Прыгожае люстэрка супольнага жыцця”, “ГР”, №12, 2016). Прадстаўлялі выданне ў Мінску яго рэдактар Жанна

Раманоўская і рэдактар інтэрнэт-сайта суполкі “Уздым” Людміла Сінякова.

Паўдзельніцаў у выставе і прымеркаваных да яе семінарах-практыкумах прыехалі і беларусы Эстоніі: кіраўніца беларускай суполкі “Сябры” з Нарвы Людміла Аннус з мужам, актывістам суполкі і нашым пазаштатным карэспандэнтам Віктарам Байкачовым і актывісты Цэнтра вучобы і развіцця EVA-Studiorum з г. Табасалу Ніна Пээрна ды Кетлін

Пукк. І хоць асабістага сродка масавай інфармацыі ў эстонскіх супляменнікаў пакуль няма, яны шмат фатаграфавалі, занатоўвалі ўбачанае ды пачутае ў бланках. Абяцалі выкласці матэрыялы на старонках сваіх суполак у сацсетках.

Як казаў начальнік аддзела нацыянальнасцяў апарата Упаўнаважанага па справах рэлігіі і нацыянальнасцяў Аляксандр Сасновіч, для супляменнікаў, акрамя ўдзелу ў выставе, спланаваны і лекцыі па этнаграфіі навуковых супрацоўнікаў НАН Беларусі, сустрэчы з журналістамі радыё “Мінская волна”, газет “Мінский курьер” ды “Мінская праўда”, наведванне храма-помніка Усіх Святых у Мінску і Свята-Елісавецкага жаночага манастыра.

А на выставе, акрамя СМІ беларусаў замежжа, на стэндзе “СМІ дыяспар” Упаўнаважанага па справах рэлігіі і нацыянальнасцяў былі прадстаўлены і выданні нацыянальна-культурных супольнасцяў Беларусі: “Украінец Беларусі”, “Казахи в Беларусі”, “Праздники и старинные обычаи Германии и Беларусі”, бюлетэнь літоўскай суполкі “Мусу Жодис”, газета Саюза яўрэйскіх аб’яднанняў і абшчын “АВІВ”, польскія газеты “Слово ойчистэ”, “Глос з-над Немна” ды армянскія часопіс “Анів” і газета “Міазин”.

Дарэчы.

У сёлетняй выставе “СМІ ў Беларусі” прымалі ўдзел нацыянальныя тэлеканалы, інфармагенцтвы, вядучыя дзяржаўныя рэспубліканскія масава-палітычныя выданні, рэгіянальныя СМІ, галіновыя, адукацыйныя, дзіцячыя, літаратурна-мастацкія ды культуралагічныя выданні, FM-станцыі, дыпрадстаўніцтвы ў Беларусі, прадстаўнікі СМІ рэгіёнаў Расіі, Саюзнай дзяржавы, краін СНД, Кітая, Венесуэлы, Кубы (усяго — з 20 краін), а таксама недзяржаўныя СМІ. Пад час выставы праходзілі круглыя сталы, семінары і майстар-класы з удзелам вядучых журналістаў і медыяспецыялістаў з Беларусі ды Расіі.

ВЕСТКІ

Сакрэты сапраўднага смаку

Карэльскія беларусы на выдатна пачаставалі дранікамі гасцей кулінарнага фестывалю “Нацыянальная кухня — ключ да сяброўства народаў”, што прайшоў у Петразаводску

На кулінарным фестывалі, які ўпрыгожыў турнір па міні-футболе сярод нацыянальна-культурных аўтаномій “Кубак дружбы народаў-2016”, былі прадстаўлены стравы рускай, грузінскай, армянскай, украінскай, беларускай, польскай, французскай, японскай і карэльскай кухняў. Усяго ж этнапрысмакамі гасцей свята здзіўлялі 10 нацыянальна-культурных аўтаномій Карэліі, а таксама рэстараны нацыянальных кухань Петразаводска. Карэльскія беларусы з суполкі “Крыніца” ўдзельнічалі ў такім фестывалі-конкурсе ўпершыню, а ў выніку — поспех! Бо падзялілі першае месца з грузінамі.

Чым жа “ўзялі” публіку і журы пераможцы? Грузінскія кухары спяклі вялізны хачапуры: вагою 70 кілаграмаў і дыяметрам тры метры. А беларусы начысцілі мяшок бульбы, прывезенай з Беларусі, потым пяклі з яе дранікі ды частавалі імі жыхароў і гасцей горада.

Між тым вось што высветлілася: бульбяныя аладкі пякуць у розных краінах, але ж беларускія дранікі маюць асаблівы смак! Відаць, дзякуючы асаблівым кулінарным сакрэтам, а таксама ўласцівым бульбы, якая расце менавіта ў Беларусі. Вось і на гэты раз смак традыцыйнай беларускай стравы прыйшоўся даспадобы як простым карэльцам, так і французкім рэстаратарам-членам журы. Так што цяпер, з лёгкай рукі карэльскіх беларусаў, дранікі па сапраўдным беларускім рэцэпце паспрабуюць гатаваць нават у Францыі. Мяркую, аднак, без сапраўднай беларускай бульбы ды нашых кухарак ім там ніяк не абысціся...

Аляксандра Макарава, г. Петразаводск, Карэлія

ЗАПРАШАЛЬНЫ БІЛЕТ

Томск прымае вялікі фестываль

Іван Ждановіч

Да сяброў-беларусаў ужо традыцыйна прыедуць у гасці творчыя гурты супляменнікаў з Казахстана, а таксама з Новасібірска, Омска, Барнаула, Цюмені, Кургана ды іншых гарадоў Расіі

Добрая вестка ў рэдакцыйнай пошце з Томска, ад вядомай кіраўніцы суполкі тамтэйшых беларусаў Любові Адашкевіч. Магчыма, нехта з актывістаў беларускага руху, прачытаўшы гэты тэкст, і сам выберацца на фест у Томск. А там рэгіянальная грамадская арганізацыя “Нацыянальна-культурная аўтаномія беларусаў Томскай вобласці” 27-29 мая праводзіць Міжнародны фест беларускай культуры “Радзіма мая — Беларусь”. Гэта адно з мерапрыемстваў у плыні значнага беларускага праекта, што фінансуецца за кошт гранта, выдзеленага Адміністрацыяй Томскай вобласці.

Пра тое, як здарова на беларускіх фествах у Томску, мы пісалі раней. У прыватнасці, Максім Кашаміраў дзяліўся сваімі ўражаннямі ў 2014 годзе (“У Томску — па-беларуску, ГР, 24.07.2014). Вось урывак з таго тэксту: “Увечары ў

Тэатры драмы быў заключны Гала-канцэрт удзельнікаў фесту. Лепшыя гурты паказалі песні, танцы, музычныя нумары: праграма насычаная, вельмі яркая. А потым на сцэну выйшаў легендарны Дзяржаўны беларускі ансамбль “Песняры”. Зала разам з артыстамі спявала “Белавежскую пушчу”, “Алесю”, “Завіруху”, “Молодость мая — Белоруссия”. Я ж меў гонар паднесці кветкі ад удзельнікаў і гасцей фесту артыстам. Удалося нават пагутарыць з удзельнікамі ансамбля, якія падаліся мне людзьмі, што любяць Бацькаўшчыну, свой народ, паважаюць беларускія традыцыі. Я падарыў спевакам здымак “Песняроў” з актывістамі паўладарскай суполкі: гэта калі яны прыязджалі да нас у Казахстан”.

Сёлета, як звычайна, асноўныя фестывальныя дзеі прыме Томск, закрэпе фест і райцэнтры вобласці. Ён, як напісала Любоў Адашкевіч у рэдакцыю, “праводзіцца з мэтай стмулявання, падтрымкі цікавасці да беларускіх народных традыцый, культуры славянскіх народаў у жыхароў Томскай вобласці ды іншых рэгіёнаў”. Дарэчы, традыцыйна ў фестце паўдзельнічаюць творчыя гурты супляменнікаў з Казахстана, а таксама Новасібірска, Омска, Барнаула,

Сустрэча ў Томску ў 2014 годзе: М. Кашаміраў і “Песняры”

Цюмені, Кургана ды іншых гарадоў Расіі. Любоў Адашкевіч звярнулася і да сваіх партнёраў у Беларусі з просьбай: дапамагчы і творчым гуртам з Бацькаўшчыны даехаць у Томск, і майстрам-рамеснікам — каб абмяняцца досведам працы ў галіне традыцыйных народных

рамёстваў. Хто зацікавіцца прапановаю — майце на ўвазе: пражыванне і харчаванне вам аплочіць прымаючы бок, а вось транспартныя выдаткі — гэта ваш клопат. Для аператыўных кантактаў эладрас Любові Адашкевіч такі: pkabt_tomsk@sibmail.com.

Што ў праграме фесту? У першы дзень — заезд удзельнікаў, з 14.30 — рэпетыцыя, а ў 17.30 і адкрыццё фесту з удзелам прадстаўнікоў Адміністрацыі вобласці, горада Томска, калектываў-удзельнікаў, прадстаўнікоў Беларусі. У праграме таго ж дня значацца “Вячоркі”: гэта сяброўскі абмен творчым досведам. На другі дзень запланаваны сустрэчы са студэнтамі ў трох ВНУ Томска, пройдзе круглы стол “Беларусь сібірская”, а пасля абеду гурты паедуць у раёны вобласці. Там і пройдуць канцэртныя праграмы. А ў сем гадзін вечара будзе Вялікі фестывальны гала-канцэрт у Абласным доме народнай творчасці “Авангард”. У заключны дзень фесту гасцям пакажуць гістарычныя месцы Томска, сярод якіх Краязнаўчы музей, турма НКВД, Васкрасенская гара-музей.

Што ж, пажадаем супляменнікам, для якіх стала роднаю Беларусь сібірская, добрага надвор’я, цёплых сустрэч з роднымі людзьмі. Спадзяемся, некаму з удзельнікаў Міжнароднага фесту беларускай культуры “Радзіма мая — Беларусь” захохацца падзяліцца ўражаннямі ад яго. То будзем рады інфармацыйна падтрымаць гэты прыгожы, беларускі па духу праект.

БЕЛАРУСКАЯ ДУША

Скарбы Уладзіміра Цвіркі

Па спецыяльнасці ён — мастак, працуе вітражыстам. Ён жа і рэстаўратар: дае старым рэчам новае жыццё. А яшчэ вандроўнік: не стамляецца распрацоўваць ды на сабе апрабоўваць новыя турыстычныя маршруты па краіне

Кацярына Мядзведская

Знаёмства нашае пачалося па тэлефоне. Я ведала: у этнамузеі, што стварыў майстар на сваім лецішчы, працуе самы малы ў Беларусі млын-ветрачок. Вось і пацікавілася ў гаспадара, як туды патрапіць. Ён жа прапанаваў не толькі туды падвесці — у пасёлак Хадакова, што пад Мінскам, але і расказаць пра амаль кожны з экспанатаў нешта цікавае.

Таямнічае люстэрка

Першае, што здзівіла: вакол лецішча-музея Уладзіміра Цвіркі няма агароджы. Гаспадар, прызнаецца, рады кожнаму госцю — суседу ці незнаёмцу. Лічыць: як сам ставішся да людзей — так і яны да цябе. За пяць гадоў, як музей адкрыўся, не скралі ў яго, на шчасце, ніводнай рэчы, наадварот — прывозяць. “Кожны вяртаецца да мяне з падарункамі: знаходзяць людзі непатрэбныя чыгункі, куфры, прасы на гарышчых ды ў кладоўках бабуляў — і пра мяне ўспамінаюць, — усміхаецца Уладзімір Андрэвіч. — Часам гаспадары аддадзеных рэчаў прыязджаюць потым у госці, кажуць, што ў мяне яны выглядаюць па-іншаму”. Тое і зразумела: па спецыяльнасці Уладзімір — мастак-дызайнер і чарчэжнік-канструктар. А сакрэты рэстаўратарскія засвойваў самастойна. І цяпер старыя рэчы ў яго руках атрымліваюць другое жыццё. Вось, напрыклад, пад столлю аднаго з пакояў у гасцявым доме вісяць два драўляныя колы, прыстасаваныя пад свяцільні.

Ён ведае гісторыю амаль кожнай рэчы, якую прывозіць са шматлікіх вандровак. З некаторымі звязаны сапраўдныя легенды, якія расказвае гаспадар шэптам. Напрыклад, пра люстэрка XVIII стагоддзя, што належала вядзьмарцы Уле: яго знайшлі недзе пад Рубяжэвічамі. Называлі яе й варажбіткаю, жанчына дапамагала людзям, лячыла іх рознымі травамі. Тое люстэрка цяпер — у містычным куточку ў доме Уладзіміра. Між тым гаспадар кажа, што захоплены ён не столькі старымі рэчамі, колькі іх гісторыямі. Паказвае груба высечаны сякерай драўляны коўш: “А чаму ён не скончаны? Можна, з майстрам нешта сталася? У тым каўшы нібыта спыніўся час. У кожным прадмеце заўсёды ёсць нейкая таямніца”.

Многія з рэчаў, знойдзеных у зруйнаваных дамах ці на звалках, у ягонай майстэрні пераўтвараюцца ў сапраўдныя творы мастацтва. І там, лічыць гаспадар, рэчы прывыкаюць да яго, а ён да іх. Сёння ў рабоце ў Цвіркі — калыска ды нейкі корч, з якога ён плануе вырабіць... псах для Дзеда Мароза. Дарэ-

чы, працуе майстар пераважна старымі інструментамі, многім з якіх — больш за паўстагоддзя...

Паціху набліжаемся і да ветрачка — бадай што самага незвычайнага экспаната з калекцыі. “Заходзьце! — запрашае гаспадар. — Калі ж яшчэ ўдасца пабываць у сапраўдным млыне!” Адрозніваць чорна-белы фотаздымак на сцяне. Пэўна, былы гаспадар ветрака? Так. Гэта Канстанцін Іванавіч Жыткоў з вёскі Мікіцк, што пад Драгічынам, сабраў у 1930-х млын. Ім карысталася ўся вёска! Пасля вайны, у 55-м, гэты млын яшчэ рэстаўраваўся, а ў апошнія гады стаяў там без справы. Спарахнелі часткі канструкцыі, згубіліся крылы... А Уладзімір яго вярнуў да жыцця, максімальна захававшы дэталі. “Кукурузную муку на ім

Беларусь для Уладзіміра Цвіркі — неабсяжная прастора для вандровак

У гасцявым доме на лецішчы

Што ні рэч, то экспанат

У гэтым этнамузеі ўсё зроблена рукамі гаспадара

неяк малолі, — радуецца майстар. — Аладкі надта ж смачныя атрымаліся!”

На лецішчы ўсё зроблена рукамі гаспадара: масток цераз сажалку, альтанка, хатка для кошкі Соні... Па яго праектах паўсталі дзве хаты — гаспадарская і для гасцей — “у стылі рэтра з элементамі кантры”, як жартуе Уладзімір Андрэвіч. Там, напрыклад, элементы вялізных магазінных лічыльнікаў савецкіх часоў (па-руску счеты) утварылі бялясыны на лесвіцы, на сценах — калекцыя вышыванак, сярод якіх і дарэвалюцыйныя, і даваенныя. Яшчэ мноства прасаў, чарнільніц, старых навагодніх цацак, паштовак... Здаецца, ён збірае ўсё на свеце. Аднак рэчы дзіўным чынам спарадкаваны: кожная на сваім месцы. Там сабраны і шмат кінастужак. “Уявіце сабе, як хораша бывае паглядзець на мансардзе фільм “Парыж з вышыні птушынага палёту” 1963 года, — усміхаецца гаспа-

дар. — Для дарослых гэта — як вяртанне ў дзяцінства, а для дзяцей — “дыковінка”.

Абярэг для Хадакова

Падзяліцца ўбачаным — гэта яму таксама падабаецца. Таму на вялізным экране праз праектар часта паказвае Уладзімір Цвірка родным і сябрам фотаздымкі з цікавых мясцін Беларусі, зробленых пад час яго падарожжаў. Згадвае: яшчэ ў дзяцінстве ён ля роднай вёскі Азярское ў Карэліцкім раёне, а яна непадалёк ад былой рэзідэнцыі Радзівілаў у Міры, шукаў згубленую бібліятэку знакамітага роду. Далей — болей: з часам пачаў падрабязна вывучаць гарады і вёскі краіны. І сёння шукае цікавыя будынкі, сядзібы, збірае звязаныя з імі легенды. А з тым складае маршруты-гіды па краіне. Усяго, кажа, іх набралася ўжо 150.

Цяпер Уладзімір Цвірка вядомы і як аўтар турпраекта

“150 залатых маршрутаў маёй Беларусі”: з такою менавіта кнігаю летася ён стаў пераможцам XI Нацыянальнага конкурсу СМІ “Залатая літара”. І яго фота-панавалася ля Палаца спорту ў Мінску. Нядаўна ж на старонцы ў фэйсбуку ён распачаў праект “Руіны Беларусі”. Кажы, водгукаў шмат. Часам мясцовыя жыхары самі падказваюць, куды можна паехаць, што паглядзець.

Ён умоўна падзяліў усю краіну на “выспачкі”, якія можна дасканала агледзець за адзін-два дні. У Мінскай вобласці такіх набралася 29, у Гродзенскай — 36, Брэсцкай — 28, Віцебскай — 24, Магілёўскай — 14, Гомельскай — 8. На кожным з маршрутаў ёсць па 8-9 цікавых помнікаў, храмаў, прыродных аб’ектаў. “Шляхі складаў максімальна зручна, каб чалавек не траціў шмат часу на пошукі, — удакладняе Уладзімір. — 3-за таго складанасцяў бывала нямаля.

Міншчыну, напрыклад, тройчы “перакрыўваў”. Ёсць, скажам, вёска Макасічы: анікуды не ўпісвалася. А камень такі прыгожы там, ды яшчэ з гісторыяй. Ліхая цётка, па легендзе, неяк паслала малую пляменніцу ў лес па галлё. Па дарозе дзяўчынку напаткала навальніца. Каб схаватца, тая падбегла да каменя якраз у тую хвіліну, калі ў яго ўдарыла маланка і адбіла кавалак. Пад ім дзяўчынка і выратавалася. Камень жа пасля стаў нагадваць крэсла, за тое і празвалі яго: “Крэсла для Параскі”. Так што не мог я Макасічы пакінуць па-за маршрутам...”

З усіх падарожжаў Цвірка прывозіць гісторыі. І ў першым турбуклеце з чатырма кірункамі ды картамі па Мінскай вобласці, што нядаўна выйшаў у выдавецтве “Турынфо”, ёсць легенда ад аўтара. Да друку рыхтуюцца іншыя. Усяго запланавана каля 40 буклетаў — каб умясціць усе 150 маршрутаў. Уладзімір не спыняецца: выдаецца часіна — збіраецца ў дарогу. Гаворыць, для завяршэння праекта яму патрэбна гады два-тры... Распрацоўвае і тэматычныя вандроўкі: напрыклад, “Піраміды Беларусі” ды “Камяні Беларусі”. Камянёвымі крыжамі ўвогуле захапіўся: хацеў нават сабе ў Хадакова які прывезці. Аднак перадумаў: бо крыж, кажа, ёсць абярэг пэўнай мясцовасці. Цяпер, аднак, ён сам высякае камянёвыя крыжы — для лецішча.

Адрас музея ў Хадакова

Партрэт майстра

Уладзімір Цвірка — чалавек адметны. У яго “глыбокі” мэтанакіраваны погляд, упэўненыя энергічныя рухі. Пра творчы склад яго натуры гавораць доўгія валасы, сабраныя ў хвост, ён з густам апрацаваны. Сам пра сябе субяседнік гаворыць: “Калі ўжо чым займаюся, дык сур’ёзна”. Тое датычыцца, у першую чаргу, яго асноўнай працы. А вырабляе ён мастацкія інтэр’ерныя вітражы ў стылі “Ціфаны”. Тэхналогію засвоіў у свой час у Польшчы, а ў 1999 годзе адкрыў творчую майстэрню ў Мінску. З цягам часу выпрацаваў асабісты стыль: працы яго лаканічныя, мяккія. Сярод заказчыкаў шмат замежнікаў. А свае вітражы Уладзімір Цвірка дабрачынным усталаваў у Свята-Троіцкім храме ў Міры, а таксама ў царкве Казанскай Божай Маці ў вёсцы Беражное, што ў Карэліцкім раёне.

Ён лічыць сябе чалавекам шчаслівым. У яго ёсць любімы занятак (ды не адзіны!), праца, сям’я. Жонка Ганна кіруе будаўнічай кампаніяй, мужа падтрымлівае ва ўсіх яго пачыненнях. З задавальненнем бывае на лецішчы ў цёплую пару: вырошчвае гуркі ды бульбу, разводзіць кветкі. Дзеці — дачкі Кацярына і Таццяна, сын Яўген — таксама частыя госці ў бацькоў на лецішчы. “У тым постлех бацькоў, — упэўнены Уладзімір, — калі дзеці самі ствараюць свае жыцці. Я ім заўсёды казаў: калі хтосьці з вас стане мільянерам, а хтосьці — прыбыральшчыкам, то я буду дапамагаць мільянеру. Таму што ён правільна скарыстаў тая магчымасці, што далі бацькі. Дзеці дагэтуль памятаюць тая словы”. З гонарам бацька расказвае, што яго Каця знайшла сябе ў музыцы: спявае, піша песні, робіць аранжыроўкі, Таццяна працуе ў сферы гандлю, а Яўген стаў добрым будаўніком. Радуюць Уладзіміра і ўнукі — дзве дзяўчыны і хлопчык, для якіх ён не проста дзядуля, а сапраўдны сябар. Так што Уладзіміру Цвірку ёсць з кім дзяліцца захапленнямі, ёсць каму перадаваць у спадчыну назбіраныя ды ўласнаручна створаныя скарбы.

Дарэчы.

Сёлета напрыканцы красавіка ля Палаца спорту ў Мінску ладзілася аднадзённая выстава Уладзіміра Цвіркі: дэманстравалася 30 яго фотаздымаў з розных месцаў Беларусі. Прадстаўнікі гарадскіх уладаў прапанавалі аўтару і месца для больш працяглай экспазіцыі: уздоўж праспекта Незалежнасці, ля парка Чалюскінцаў. А ў Гомелі выстава яго фотатвораў працуе і цяпер — да канца мая.

НАВАКОЛЛЕ

Погляд на пушчу праз аб'ектыў

Вучоны-біёлаг Мікалай Чэркас быў непасрэдным удзельнікам здымак фільма пра Белавежскую пушчу, які выпусціў на экраны Еўропы папулярны тэлеканал Animal Planet

Іна Ганчаровіч

Гэтая навіна прайшла летась у розных СМІ: адзін з самых папулярных сусветных тэлеканалаў Animal Planet зняў фільм пра Белавежскую пушчу. Сусветная прэм'ера прайшла ў канцы верасня: адначасова ва ўсіх краінах Еўропы і еўрапейскай частцы Расіі. А першымі тэлегісторыю першароднага лесу пабачылі беларусы — 25 верасня ў Мінску ў кінатэатры “Кастрычнік”.

“Белавежская пушча. Першародны лес” — пад такой назвай прыйшоў тэлефільм да беларускіх глядачоў. Гэта 45 хвілін захапляльнага падарожжа па ўнікальным прыродным аб'екце, уключаным у спіс Сусветнай спадчыны ЮНЕСКА. Між тым многія для сябе ўпершыню адкрывалі прыгажосць запаведнай прыроды, разнастайнасць экасістэм пушчы. Вось, напрыклад, як дзялілася ўражаннем мая знаёмая пасля прагляду: “Вядома, многія ў нашай краіне ведаюць: гэта самы старажытны і вялікі Нацыянальны парк не толькі ў Беларусі, але і ў Еўропе. Ды ўсё ж глядзчы адкрылі для сябе шмат новага. Фільм зняты настолькі прафесійна і рэалістычна, што ствараецца ўражанне тваёй прысутнасці пасярод гэтага дзіўнага свету раслін і жывёл. Мне часам здавалася, што я магу нават да іх дакрануцца”.

Каб убачыць самім і данесці глядачам тое белавежскае дзіва, здымачная група “Discovery” пераадолала не адзін дзясятка пушчанскіх кіламетраў. Праваднікамі ў цяжкапраходных лясах сталі навукоўцы-біёлагі Нацпарку. “Больш за месяц доўжыліся здымкі: як у дзённы, так і ў начны час, як на зямлі, так і з паветра, — згадвае тую пару непасрэдна ўдзельнік здымак Мікалай Чэркас, вучоны-біёлаг, які шмат гадоў прысвяціў вывучэнню Белавежскай пушчы. — Прычым мы разам са здымачнай групай увесць час жылі на тэрыторыі пушчы. Не па-

МІКАЛАЙ ЧЭРКАС

Вядомы беларускі біёлаг Ігар Бышнёў — у ліку тых, хто працаваў над фільмам

мылюся, калі скажу: за ўсю гісторыю фільмаў пра запаведнік здымачнай групе ўпершыню ўдалося паказаць усю разнастайнасць яго жывёл і раслін. І кіраўніцтва “Discovery” правільна зрабіла, запрасіўшы нас, супрацоўнікаў Нацыянальнага парку,

у якасці гіды”.

Не сакрэт: звычайна ў Белавежскай пушчы найбольш увагі кінематаграфісты, ды і проста аматары прыроды надаюць “зубровай тэме”. А тым часам “за кадрам” застаюцца найцікавыя віды птушак, млека-

кормячых, насякомых. У прыватнасці, Мікалай Чэркас з захапленнем гаворыць пра такую птушку, як вялікі арлец: “Удумайцеся ў лічбы: паводле нашых шматгадовых назіранняў, у пушчы гняздуецца не больш за 10 пар гэтага знікаючага віду птушак. Мала? Але ж гэта практычна столькі ж, колькі ва ўсім Еўрасаюзе!” Не меншы гонар арнітолагаў на беларускай тэрыторыі парка — барадатая нясыць. На польскай тэрыторыі пушчы, гаворыць біёлаг, увогуле няма такога віду соў: яны толькі прылятаюць да іх ад нас. Каштоўным быў і сам досвед працы: спецыялісты “Discovery” ўпершыню паказалі беларусам, як можна і трэба рабіць падобныя фільмы. Яны, па словах Мікалая, паказалі пушчу вачыма навукоўцаў, ледзь-ледзь дапоўніўшы фільм нейкімі сваімі рыскамі. І ў тым таксама ягоная каштоўнасць.

Фільм “Белавежская пушча. Першародны лес” апавадае не толькі пра

Дрона з відэакамерай запускае Мікалай Чэркас

ПОВЯЗЬ ЧАСОЎ

Карані — з Навагрудчыны

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Паслужны спіс графа, як адзначае у сваім даследаванні Марына Елінская, упрыгожаны шматлікімі згадкамі пра атрыманыя ў баях чыны і ўзнагароды: маёр, палкоўнік, генерал-маёр, ордэны св. Георгія, св. Ганны... Але ў 1819 годзе генерал Іосіф О’Рурк выходзіць у адстаўку і пасяляецца ў Наваградскім павеце. Ён валодаў мястэчкам Уселюб і вёскамі Трасцянка, Слючва, Крамушайка, Межнікі, Генюшы. Дарэчы, у 1848 годзе Іосіф О’Рурк атрымаў імператарскі ўказ, які дазваляў усёй сям’і называцца тытулам менавіта “графу ірландскіх”. Ва Уселюбе была пабудавана родавая

сядзіба і сямейная ўсыпальніца сям’і О’Руркаў, спіртзавод, гаспадарчыя будынкі, прытулак для хворых, там быў разбіты прыгожы парк з ліпавай алеяй.

Яшчэ адзін нашчадак “графу ірландскіх” з Наваградскага павета — Эдвард Аляксандр О’Рурк (1876—1943) атрымаў адукацыю ў Інсбруку і зрабіў выдатную духоўную кар’еру, займаў пасады біскупа ў Мінску, Вільні, Рызе, апостальскага адміністратара ў Гданьску.

У фотаальбоме Камілы і Язэпа Янушкевічаў “Партрэты Паўстання”, які быў выданы да 150-й гадавіны смерці Кастуся Каліноўскага і падаўлення паўстання 1863—64 гадоў, знаходзім партрэт “графы ірландскага” Касту-

ся О’Рурка, землеўласніка з Уселюба. Пад час Паўстання ён быў зняволены ў мурах віленскіх дамініканцаў, потым у Дынабургскай крэпасці, дзе чакалі мураў’ёўскага прысуду такія вядомыя асобы, як Кароль Фалевіч і мастак Альфрэд Ромэр. Апошнім уладаром Уселюба быў граф Кароль. Яго памятаюць у мястэчку за дабрыню і шчодрасць. Граф той таксама быў арыштаваны, але ўжо бальшавікамі. Калі яго вывозілі з радавога маёнтка, ён пакланіўся мясцовым жыхарам...

Але на тым гісторыя О’Руркаў у Беларусі не скончылася. І ўжо шмат ірландскіх валанцёраў прыязджала ў Беларусь за апошнія гады. Іх

Марыя Міцкевіч і Майкл О’Рурк

дабрыню і самаахварнасць памятаюць у дамах-інтэрнатах у Чэрвені, Язоўках, Гарадзішчы, іншых месцах Беларусі. Сярод іх прозвішчаў мы таксама сустракаем О’Руркаў. Дабрыня і спагада ўласцівыя і вядомаму

піяністу Майклу О’Рурку, які ахвяраваў грошы на лячэнне ў Нямецчыне беларускага хлопчыка з Мікашэвічаў.

Марыя Міцкевіч, актывістка Таварыства “Беларусь—Ірландыя”

З АРХІВАЎ

Была ліцвінкаю

Іван Іванаў

Сярод продкаў Адама Міцкевіча знайшлі прадстаўнікоў роду Арэшкаў

Цікавыя высновы зрабіў даследчык-мастак Зьміцер Юркевіч, папрацаваўшы ў архівах. Зыходзіў ён з фрагмента ната-так Яўстаха Янушкевіча, надрукаваных у 1859 годзе: “Бацькі мае жылі ў Завоссі ў Наваградскім павеце, — расказаў Міцкевіч. — Бацька мой, Мікалай, жанаты быў з Барбараю Маеўскай з дому Арэшкаў...” Даследчыку ўдалося вызначыць: Мацей Маеўскі (дзед Адама Міцкевіча і магчымы правобраз пана Тадэвуша з аднайменнай паэмы) на пачатку 1760-х ажаніўся з Ганнай, дачкою вайсковіча мельніцкага Язэпа і Сузанны з Эйдзятковічаў Арэшкаў. А той род быў “стары тутэйшы ліцвінскі шляхецкі”. Арэшкі ж прыйшлі з Падляшша, дзе ўжо ў XVI ст. лічыліся заможнымі: ставілі ў воіска ВКЛ нямала ваюроў.